

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ZA STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE STATISTIKA ROBNE RAZMJENE BiH S INOSTRANSTVOM

2016

Izvještaj pripremio: Slatinšek Goran

Datum: septembar 2017

SADRŽAJ

1	STATISTIČKI PROCES I STATISTIČKI PROIZVODI	4
2	RELEVANTNOST	7
3.1	Greške uzorkovanja	9
3.2	Neuzoračke greške	9
3.2.2.1	<i>Razlozi za nastanak grešaka mjerenja i obrade</i>	9
3.2.2.2	<i>Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja i obrade</i>	9
3.2.3	<i>Greške neodgovora</i>	9
4	PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVLJIVANJA	11
4.1	Pravovremenost objavljivanja	11
4.1.1	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost prvih rezultata (TP1)</i>	11
4.1.2	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata (TP2)</i>	11
4.2	Tačnost objavljivanja	11
5	USKLAĐENOST I UPOREDIVOST	12
5.1	Usklađenost	12
5.1.1	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1)</i> 12	12
5.2	Uporedivost	12
5.2.1.1	<i>Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)</i>	12
5.2.2.1	<i>Indikator kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)</i>	13
5.2.2.2	<i>Prekidi u vremenskim serijama</i>	13
6	DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT	14
6.1	Saopćenja u kojima se objavljuju podaci	14
6.2	Publikacije u kojima se objavljuju podaci	14
6.3	Online baza podataka	15
6.4	Pristup mikropodacima	15
6.5	Dostupnost metodološke dokumentacije	15
6.6	Mjere za poboljšanje dostupnosti i razumljivosti diseminiranih rezultata	15
7	TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA	16
7.1	Troškovi provođenja statističkog istraživanja	16
7.2	Opterećenost davalaca podataka	16
	Koriste se administrativni podaci. Izvor je Uprava za indirektno oporezivanje, a koriste se podaci iz jedinstvenih carinskih isprava. Agencija za statistiku BiH ne raspolaže sa podacima o troškovima i opterećenosti izvještajnih jedinica jer je to nadležnost Uprave za indirektno oporezivanje.	16
7.3	Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti	16

1 STATISTIČKI PROCES I STATISTIČKI PROIZVODI

1.1 Namjena istraživanja

Međunarodna trgovina predstavlja značajan dio svjetske ekonomije i kao takva traži pouzdana mjerenja, a relevantni statistički podaci treba da budu uporedivi i diseminirani javnosti.

Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom mjeri vrijednost i količinu proizvoda kojima se trguje između BiH i inostranstva. Ona predstavlja zvaničan izvor podataka o izvozu, uvozu i trgovinskom bilansu BiH.

Statistika robne razmjene BiH sa inostranstvom predstavlja značajan primarni izvor podataka za veliki dio nadležnih organa koji donose odluke za javni i privatni sektor. Npr.

- omogućava BiH vlastima da se pripreme za bilateralne i multilateralne pregovore u okviru trgovinskih sporazuma,
- predstavlja važan izvor informacija za statistiku bilansa plaćanja i nacionalnih računa, kao i za ekonomske studije,
- pomaže preduzećima da provedu istraživanje tržišta i razviju svoju poslovnu strategiju.

1.2 Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija

- Zakon o statistici BiH
- Višegodišnji statistički programi i godišnji planovi rada BiH
- Metodologija Statistike robne razmjene BiH sa inostranstvom
- Međunarodne preporuke i priručnici (Eurostat, MMF, UN)

Ovo statističko istraživanje je dio godišnjeg programa rada Agencije za statistiku BiH.

1.3. Korištene klasifikacije

- Carinska tarifa Bosne i Hercegovine 2016
- Kombinovana nomenklatura (CN 2016)
- Harmonizovani sistem (HS 2012)
- Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija (SMTK/SITC rev.4)
- Klasifikacija djelatnosti BiH (KDBiH 2010)/Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u EU (NACE rev.2)
- Klasifikacija proizvoda prema djelatnosti BiH (KPD2010)/Klasifikacija proizvoda prema djelatnosti u EU (CPA 2008)
- Glavne industrijske grupacije (MIG 2009)
- Geonomenklatura 2013

Carinska tarifa BiH je nacionalna klasifikacija proizvoda koja se koristi za carinske i statističke potrebe. Sasstoji se od desetocifrenih oznaka i usklađena je sa međunarodnim klasifikacijama CN i HS.

1.4. Izvještajna jedinica

Izvještajna jedinica je svako lice koje izvozi i/ili uvozi robu.

1.5 Statistička jedinica posmatranja

Jedinica posmatranja statističkog istraživanja robne razmjene BiH s inostranstvom su pravna i fizička lica koja izvoze i uvoze robu, odnosno podnose jedinstvenu carinsku ispravu Upravi za indirektno oporezivanje.

1.6 Pokrivenost i obuhvat

Istraživanje se ne radi na uzorku, nego se u razmatranje uzima svaka podnesena jedinstvena carinska isprava odnosno izvozna i uvozna transakcija.

Statistički ured Ujedinjenih nacija kao generalnu smjernicu preporučuje da statistika robne razmjene s inostranstvom evidentira sve robe koje se dodaju ili oduzimaju od ukupnih materijalnih resursa zemlje, bilo ulaskom (uvoz) ili izlaskom (izvoz) sa ekonomske teritorije zemlje. Robe koje samo prolaze kroz zemlju (robe u tranzitu) ili koje se samo privremeno zaprimaju ili povlače (osim roba za unutrašnju i vanjsku obradu) ne dodaju se niti se oduzimaju od ukupnih materijalnih resursa zemlje i ne uključuju se u statistiku robne razmjene s inostranstvom. U većini zemalja, ekonomska teritorija zemlje uveliko se podudara sa carinskom teritorijom, a to je teritorija na kojoj se u potpunosti primjenjuje carinski zakon zemlje.

Navedene generalne smjernice koriste se kao osnova za formulisanje grupe specifičnih preporuka o uključivanju ili isključivanju određenih kategorija roba.

Sljedeće transakcije se generalno uključuju u statistiku robne razmjene s inostranstvom: robe koje se razmjenjuju trampom, robe na konsignaciji, robe pod finansijskim zakupom, robe razmijenjene između preduzeća pod zajedničkim vlasništvom, robe kojima se trguje za račun vlade, robe koje se obrađuju.

Sljedeće transakcije se isključuju iz statistike robne razmjene s inostranstvom zbog konceptualnih ili metodoloških razloga: robe u tranzitu, privremeni izvoz i uvoz roba, specifičan izvoz i uvoz koji ne podliježe komercijalnim transakcijama, sredstva plaćanja i monetarno zlato, robe namijenjene za popravke i robe nakon popravki.

Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom koristi sistem specijalne trgovine (proširena definicija) što znači da se robe koje dolaze iz druge zemlje, a koje su primljene na carinsko skladište, ne evidentiraju u statistici, osim ukoliko naknadno ne idu u slobodan promet u BiH (ili se stavljaju u carinsku proceduru unutrašnje obrade). Isto tako, robe koje izlaze iz carinskog skladišta i napuštaju teritoriju BiH ne evidentiraju se kao izvoz.

1.7 Statistički koncepti i definicije

Izvoz robe označava tok u kojem roba fizički napušta carinsku teritoriju BiH.

Uvoz robe označava tok u kojem roba fizički ulazi u carinsku teritoriju BiH.

Roba odnosno *proizvod* predstavlja sva pokretna fizička dobra.

Zemlja porijekla robe je ona zemlja u kojoj je roba proizvedena.

Zemlja konačnog odredišta robe je ona zemlja u koju roba treba biti isporučena.

Statistička vrijednost predstavlja vrijednost robe prema FOB paritetu za izvoz odnosno CIF paritetu za uvoz.

Statistička vrijednost kod izvoza (FOB – Free On Board) se izračunava na sljedeći način:

- ako je ugovoreno mjesto isporuke u inostranstvu, vrijednost iz fakture umanjuje se za troškove prevoza, osiguranja i otpremanja robe od granice BiH do mjesta isporuke u inostranstvu,
- ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u BiH, vrijednost iz fakture povećava se za troškove prevoza, osiguranja i otpremanja robe od mjesta isporuke u BiH do granice BiH.

Statistička vrijednost kod uvoza (CIF – Cost, Insurance, Freight) se izračunava na sljedeći način:

- ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u inostranstvu, vrijednost iz fakture povećava se za troškove prevoza, osiguranja i dopremanja robe od mjesta isporuke do granice BiH,
- ako je ugovoreno mjesto isporuke robe u BiH, vrijednost iz fakture umanjuje se za troškove prevoza, osiguranja i dopremanja robe od granice BiH do mjesta isporuke u BiH.

Količina robe predstavlja neto težinu robe u kilogramima ili količinu izraženu u nekoj od dopunskih jedinica mjere.

1.8 Statistički rezultati

Detaljni podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom (npr. desetocifrene oznake po Carinskoj tarifi BiH, osmocifrene oznake po CN-u, šestocifrene oznake po HS-u, partner zemlja, statistička vrijednost, neto masa itd.) se proizvode i dostavljaju različitim međunarodnim i domaćim institucijama kao što su Eurostat, UN, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH, Centralna banka BiH itd.

Agregirani podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom (npr. odsjeci HS-a, sektori i odsjeci SMTK/SITC-a, područja i oblasti KDBiH/NACE-a, statistička vrijednost itd.) se proizvode i objavljuju u mjesečnom Saopćenju i godišnjem Tematskom biltenu. Ove publikacije se mogu naći na web stranici www.bhas.ba.

1.9 Ostali izvještaji o kvalitetu

Pored ovog izvještaja o kvalitetu proizvodi se još izvještaj o kvalitetu za statističko istraživanje "Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH".

2 RELEVANTNOST

2.1 Korisnici podataka, njihove potrebe i zadovoljstvo

2.1.1 Glavni korisnici podataka

Glavni korisnici podataka o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom su:

- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH,
- Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH,
- Centralna banka BiH,
- Eurostat,
- Ujedinjene nacije,
- Ambasade i konzulati stranih zemalja,
- Preduzeća,
- Ostale statistike, kao npr. statistika nacionalnih računa (proizvodnja BDP-a).

2.1.2 Potrebe korisnika

Osnovni indikatori koji korisnici traže su:

- Tok (izvoz ili uvoz),
- Godina,
- Mjesec,
- Zemlja partner,
- Proizvod definisan Carinskom tarifom BiH,
- Statistička vrijednost,
- Količina u kilogramima,
- Količina u dopunskoj jedinici mjere,
- Statistička procedura,
- Način transporta na granici,
- Država pripadnosti sredstva transporta na granici,
- Vršiti li se transport robe u kontejnerima ili ne.

Podaci se koriste za donošenje odluka u privatnom i javnom sektoru.

2.1.3 Zadovoljstvo korisnika

Posmatrajući ukupan kvalitet podataka za statistička područja (njihovu pravovremenost, dostupnost, tačnost, relevantnost i uporedivost), korisnici su dali ocjenu 4,1 za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom (na ljestvici od 1 do 5).

2.2 Potpunost podataka

2.2.1 Indikator kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti podataka (R1)

Stopa kompletnosti podataka je 100 %. Proizvode se svi osnovni indikatori koji se traže prema međunarodnim standardima.

3 TAČNOST

3.1 Greške uzorkovanja

Statističko istraživanje nije zasnovano na uzorku. Greške uzorkovanja ne postoje.

3.2 Neuzoračke greške

3.2.1 Greške obuhvata

Greške obuhvata ne postoje. Sve jedinstvene carinske isprave tj. transakcije se obrađuju.

3.2.2 Greške mjerenja i obrade

3.2.2.1 Razlozi za nastanak grešaka mjerenja i obrade

Greške mogu nastati prilikom unosa podataka tj. ispunjavanja i podnošenja jedinstvenih carinskih isprava.

3.2.2.2 Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja i obrade

Primarnu kontrolu podataka vrši Uprava za indirektno oporezivanje. Agencija za statistiku BiH vrši naknadne kontrole validnosti i kredibilitnosti podataka iz jedinstvenih carinskih isprava. Greška validnosti podataka otkriva se kada unos podataka nije tačan, što može dovesti do problema kada se radi obrada podataka, tako da se podaci ne mogu uključiti u statističke analize, te se moraju izbrisati ili korigovati. Primjeri ovakvih grešaka su netačne šifre ili šifre koje nedostaju, vrijednosti kojih nema u jedinstvenim carinskim ispravama, slovne oznake u numeričkim poljima, i obrnuto, itd. Kontrola kredibilitnosti podataka podrazumijeva provjere tačnosti podataka i procjene svih mogućih grešaka koje su vezane sa podacima. Činjenica je da neki podaci koji su prošli provjeru validnosti ipak mogu biti netačni. Rezidualne greške se mogu otkriti ako tražimo nekonzistentne varijable. Jedinstvena carinska isprava je, naprimjer, interno nekonzistentna kada se porede različite varijable, ili nije konzistentna s onim podacima koji su dostavljeni u prethodnim mjesecima.

3.2.3 Greške neodgovora

Statističko istraživanje nije zasnovano na uzorku. Greške neodgovora ne postoje.

3.2.4 Imputacija

Uprava za indirektno oporezivanje ne dostavlja Agenciji za statistiku BiH podatke o količini u dopunskoj jedinici mjere, osim za prirodni plin i električnu energiju. Kako bi se dobila količina u dopunskoj jedinici mjere primjenjuju se Eurostatovi faktori konverzije.

3.2.4.1 Indikator kvaliteta i učinka – Stopa imputiranih podataka (A7)

Stopa imputiranih podataka za indikator količine u dopunskoj jedinici mjere je 99,9 %. Eurostatovi faktori konverzije se primjenjuju kako bi se nedostajuće vrijednosti zamijenile sa procjenama.

3.2.5 Ostale poteškoće

Generalno govoreći, na tačnost podataka o statistici robne razmjene s inostranstvom utiču greške koje se javljaju kada se pokušavaju obuhvatiti kretanja robe ili trgovinske aktivnosti o kojima ne postoji dovoljno informacija ili koje je vrlo teško mjeriti, poput npr. robe koju je zbog svoje prirode teško klasifikovati; određivanja vrijednosti robe na obradi; robe u koju su ugrađene usluge; registrovanja popravke ili obrade; kvazi tranzita. Dalji razlozi odstupanja u podacima i "mirror" tokovima su pomenuti u dijelu 5.2.

3.3 Revizije

Agencija za statistiku BiH ne posjeduje zvaničan dokument o politici revizije.

Podaci se revidiraju na mjesečnoj i godišnjoj osnovi. Revizije se temelje na ažuriranim podacima koje dostavlja Uprava za indirektno oporezivanje. Mjesečna revizija se vrši svaki mjesec za period od početka godine. Revidirani podaci se objavljuju svaki mjesec u Saopćenju. Godišnja revizija se vrši na konačnim podacima za prethodnu godinu koji se objavljuju u julu tekuće godine u Tematskom biltenu.

Korisnici se mogu informisati o revizijama u metodološkom dijelu Saopćenja i Tematskog biltena Agencije za statistiku BiH.

3.3.1 Indikator kvaliteta i učinka – Prosječna veličina revizije podataka (A6)

Prosječna relativna revizija (RMAR) za period 2013.-2015., ako poredimo konačne i privremene mjesečne podatke, iznosi 0,22 %.

3.4 Povjerljivost

Primjena povjerljivosti ima uticaj na tačnost podataka, naročito na detaljnom nivou, obzirom da određene karakteristike uopšte nisu prikazane ili su dostupne samo na agregiranom nivou.

Postoje tri tipa povjerljivosti:

- Povjerljivost zemlje partnera: ako se želi sakriti odredište ili porijeklo proizvoda, šifra zemlje partnera zamjenjuje se povjerljivom šifrom zemlje),
- Povjerljivost proizvoda: ako se želi sakriti priroda proizvoda dodjeljuje se povjerljiva šifra proizvoda cijeloj trgovini ili dijelu trgovine. Informacija o proizvodu se može smatrati komercijalno osjetljivom kada je u pitanju vrijednost, količina ili odnos između ova dva podatka, jer se iz toga može nagovijestiti cijena proizvoda,
- Povjerljivost proizvoda i zemlje partnera: dva prethodna tipa primjenjuju se u isto vrijeme. Prema tome, sakriveni su i zemlja partner i proizvod.

Povjerljivost se može odnositi na vrijednost, količinu (neto masa ili količina u dopunskoj jedinici mjere) ili oboje.

Ako posmatramo podatke za 2015. godinu koje je Agencija za statistiku BiH dostavila Eurostatu, 3,09 % podataka na strani izvoza i 0,12 % podataka na strani uvoza je bilo povjerljivo (procenat od ukupne vrijednosti).

4 PRAVOVREMENOST I TAČNOST OBJAVLJIVANJA

4.1 Pravovremenost objavljivanja

4.1.1 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost prvih rezultata (TP1)

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Average
Datum objave prvih rezultata	19.2	21.3	20.4	20.5	20.6	20.7	20.8	19.9	20.10	20.11	21.12	20.1	/
Vremenski razmak (broj dana ili mjeseci)	T+19	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+20	T+19	T+20	T+20	T+21	T+20	T + 20

Pravovremenost prvih rezultata (godišnji prosjek) je T+20.

4.1.2 Indikator kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata (TP2)

Pravovremenost prvih rezultata je istovremeno i pravovremenost konačnih rezultata.

4.2 Tačnost objavljivanja

4.2.1 Indikator kvaliteta i učinka – Tačnost objavljivanja (TP3)

Indikator za proizvođače:

Referentni period	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Average
Očekivani datum objave	19.2	21.3	20.4	20.5	20.6	20.7	20.8	19.9	20.10	20.11	21.12	20.1	/
Stvarni datum objave	19.2	21.3	20.4	20.5	20.6	20.7	20.8	19.9	20.10	20.11	21.12	20.1	/
Vremenski razmak (broj dana)	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0	T+0

Tačnost objavljivanja je T+0 (nije bilo odstupanja između očekivanog datuma objavljivanja prema Kalendaru publikovanja i stvarnog datuma objavljivanja).

Indikator za korisnike:

Tačnost objavljivanja je 100 %.

4.3 Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i tačnosti

Nije bilo kašnjenja u objavljivanju rezultata.

5 USKLAĐENOST I UPOREDIVOST

5.1 Usklađenost

5.1.1 Indikator kvaliteta i učinka - Skladnost sa rezultatima iz referentnog izvora (CH1)

Jedini izvor podataka za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom je Uprava za indirektno oporezivanje (podaci iz jedinstvenih carinskih isprava).

5.1.2 Razlozi odstupanja

Osim u statistici robne razmjene BiH s inostranstvom, informacije o tokovima trgovine se mogu naći i u nacionalnim računima, poslovnim statistikama i bilansu plaćanja. Kompilacija podataka i proizvodnja pomenutih statistika slijedi preporuke (izvore i metode) različitih međunarodnih organizacija npr. Eurostata, Međunarodnog monetarnog fonda, Ujedinjenih nacija itd. Podaci se mogu razlikovati radi primjene različite metodologije, ali je Uprava za indirektno oporezivanje izvor podataka za sve statistike koje koriste podatke o robnoj razmjeni BiH.

5.2 Uporedivost

5.2.1 Geografska uporedivost

Najčešći razlozi odstupanja u podacima između dvije zemlje su:

- Metodološke razlike: primijenjeni trgovinski sistem (opšti ili specijalni sistem trgovine), obuhvat trgovine, definicija zemlje partnera, definicija statističke teritorije, različiti principi prilikom određivanja vrijednosti robe,
- Vremenski razmak: ista transakcija može biti evidentirana u različitom referentnom periodu,
- Statistička povjerljivost: ista transakcija ne može biti evidentirana kao trgovina jedne od dvije partner zemlje radi statističke povjerljivosti,
- Različita praksa prilikom revizije podataka,
- Problemi konverzije valute,
- Pogrešno klasificiranje robe i druge greške.

Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom se proizvodi u skladu sa međunarodnim preporukama. Podaci su uporedivi sa podacima zemalja članica Evropskog statističkog sistema.

5.2.1.1 Indikator kvaliteta i učinka – Nepodudarnost uporedivih statistika (CC1)

Za bilateralne “mirror” statistike robne razmjene s inostranstvom, ovaj koeficijent predstavlja razliku ili apsolutnu razliku izvoza i uvoza između dvije zemlje podijeljenju sa prosjekom ove dvije vrijednosti. Vrijednost ovog indikatora bi trebala biti što bliže nuli, s obzirom da bi vrijednost izvoza i uvoza između dvije zemlje trebala biti ista (barem u praksi).

Analizirane su glavne zemlje partneri BiH u 2015. godini. “Mirror” statistike su upoređene koristeći statističku vrijednost u eurima. Rezultati su sljedeći:

- BiH – EU CC1AB=0,041 or 4,1 %
- BiH – Germany CC1AB=0,240 or 24,0 %
- BiH – Italy CC1AB=0,229 or 22,9 %

- BiH – Croatia CC1AB=0,196 or 16,9 %
- BiH – Slovenia CC1AB=0,646 or 64,6 %
- BiH – Serbia CC1AB=0,042 or 4,2 %

Asimetrija između podataka BiH i podataka Europske unije je mala. Asimetrija između podataka BiH i podataka pojedinih članica Europske unije je velika. Agencija za statistiku BiH je analizirala asimetrije i pronašla glavne razloge odstupanja u podacima:

- Zemlja porijekla naprema zemlji konsignacije/izvoza (za analizu se koristi zemlja porijekla kao zemlja partner u slučaju uvoza)
- “Rotterdam efekat” (naročito utiče na trgovinu sa Slovenijom i Njemačkom; “Rotterdam efekat” se ne može izbjeći s obzirom da je carinska legislativa EU uvijek dozvoljavala uvoznicima u EU da puštaju robu u slobodan promet putem bilo koje carinarnice u EU).

5.2.2 Vremenska uporedivost

Vremenska uporedivost predstavlja još jedan značajan aspekt kvaliteta. Promjene u definicijama, obuhvatu ili metodama, kao i druge promjene, imaju značajan uticaj na kontinuitet serija trgovinskih podataka.

5.2.2.1 Indikator kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija (CC2)

Podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom se proizvode i publikuju od 2005. godine.

Do 2015. godine, postoji vremenska serija podataka za BiH duga 11 godina. Vrijednost ovog indikatora, s obzirom da se radi o mjesečnim serijama, je $11 \times 12 = 132$ (CC2=132).

5.2.2.2 Prekidi u vremenskim serijama

Nije bilo prekida serije u statistici robne razmjene BiH s inostranstvom od njenog uvođenja 2005. godine.

6 DOSTUPNOST I RAZUMLJIVOST, DISEMINACIJSKI FORMAT

6.1 Saopćenja u kojima se objavljuju podaci

Preliminarni mjesečni i godišnji podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom se objavljuju u Saopćenju "Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom". Prikazani su sljedeći agregirani podaci:

- Izvoz i uvoz prema zemljama destinacije i porijekla,
- Izvoz i uvoz prema odsjecima Carinske tarife BiH (Harmonizovani sistem – HS),
- Izvoz i uvoz prema područjima i oblastima Klasifikacije djelatnosti BiH (NACE rev.2),
- Izvoz i uvoz prema sektorima i odsjecima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SITC rev.4),
- Izvoz i uvoz prema glavnim trgovinskim zemljama partnerima i sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SITC rev.4),
- Izvoz i uvoz prema glavnim industrijskim grupacijama (MIG),
- Izvoz i uvoz prema statističkim procedurama.

Podaci su prikazani besplatno na internetu, samo u PDF formatu.

http://www.bhas.ba/index.php?option=com_publicacija&view=publicacija_pregled&ids=2&id=7&n=Vanjska%20trgovina&Itemid=&lang=en

6.2 Publikacije u kojima se objavljuju podaci

Konačni mjesečni i godišnji podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom se objavljuju u Tematskom biltenu "Robna razmjena BiH s inostranstvom". Prikazani su sljedeći agregirani podaci:

- Izvoz i uvoz po godinama i mjesecima, trgovinskom bilansu i pokrivenosti uvoza izvozom,
- Izvoz i uvoz prema zemljama destinacije i porijekla,
- Izvoz i uvoz prema odsjecima Carinske tarife BiH (Harmonizovani sistem – HS),
- Izvoz i uvoz prema područjima i oblastima Klasifikacije djelatnosti BiH (NACE rev.2),
- Izvoz i uvoz prema sektorima i odsjecima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SITC rev.4),
- Izvoz i uvoz prema glavnim trgovinskim zemljama partnerima i sektorima Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SITC rev.4),
- Izvoz i uvoz prema glavnim industrijskim grupacijama (MIG),
- Izvoz i uvoz prema statističkim procedurama,
- Izvoz i uvoz prema vrsti valute.

Podaci su prikazani besplatno na internetu, samo u PDF formatu.

http://www.bhas.ba/index.php?option=com_publicacija&view=publicacija_pregled&ids=2&id=7&n=Vanjska%20trgovina&Itemid=&lang=en

Konačni godišnji podaci o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom se objavljuju i u publikaciji "BiH u brojkama" (dio Vanjska trgovina). Prikazani su sljedeći podaci:

- Izvoz i uvoz prema granama,
- Izvoz i uvoz prema najvažnijim proizvodima,
- Izvoz i uvoz prema najvažnijim partner zemljama.

Podaci su prikazani besplatno na internetu, samo u PDF formatu.

http://www.bhas.ba/index.php?option=com_publicacija&view=publicacija_pregled&ids=6&id=8&n=BiH%20in%20numbers

6.3 Online baza podataka

Online baza podataka za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom ne postoji.

6.4 Pristup mikropodacima

Ne postoji mogućnost pristupa mikropodacima.

6.5 Dostupnost metodološke dokumentacije

Metodološka dokumentacija se može naći na internetu:

- Kratko uputstvo za korisnike – Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom
http://www.bhas.ba/metodoloskidokumenti/K_N-BiH_ITGS-bos.pdf
- BiH meta podaci za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom (ESMS)
http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/EN/ext_go_esms_ba.htm

Informacije o metodologije se mogu naći i u Saopćenju i Tematskom biltenu.

6.6 Mjere za poboljšanje dostupnosti i razumljivosti diseminiranih rezultata

Podaci koji se mogu naći na web stranici Agencije za statistiku BiH su prikazani samo u PDF formatu. Agencija za statistiku BiH radi na proizvodnji nove web stranice. Nova web stranica će prezentovati podatke u formi excel tabela i baze podataka sa detaljnim podacima.

Korisnici podataka mogu kontaktirati statističare ukoliko se ukaže potreba za određenim pojašnjenjima po pitanju podataka.

6.7 Indikator kvaliteta i učinka - Konsultovanje setova podataka (AC1)

Ne postoji informacija o ovom indikatoru.

6.8 Indikator kvaliteta i učinka – Konsultovanje meta podataka (AC2)

Ne postoji informacija o ovom indikatoru.

6.9 Indikator kvaliteta i učinka – Stopa kompletnosti meta podataka (AC3)

Ukupan broj "metadata" elemenata sadržanih u ESMS v.2.0 (EURO-SDMX Metadata Structure) je 60. Broj dostupnih "metadata" elemenata za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom je 54. Prema tome, stopa kompletnosti meta podataka (AC3) za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom je 0,9 ili 90 % (54/60x100).

7 TROŠKOVI ISTRAŽIVANJA I OPTEREĆENOST DAVALACA PODATAKA

7.1 Troškovi provođenja statističkog istraživanja

U pogledu troškova ljudskih resursa, dvije osobe rade puno radno vrijeme na proizvodnji statistike robne razmjene BiH s inostranstvom i indeksa jediničnih vrijednosti izvoza i uvoza BiH, u Agenciji za statistiku BiH.

7.2 Opterećenost davalaca podataka

Koriste se administrativni podaci. Izvor je Uprava za indirektno oporezivanje, a koriste se podaci iz jedinstvenih carinskih isprava. Agencija za statistiku BiH ne raspolaže sa podacima o troškovima i opterećenosti izvještajnih jedinica jer je to nadležnost Uprave za indirektno oporezivanje.

7.3 Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti

Koriste se administrativni podaci. Izvor podataka je Uprava za indirektno oporezivanje, te je ova institucija nadležna za mjere smanjivanja troškova i opterećenosti izvještajnih jedinica.

8 POVJERLJIVOST

8.1 Povjerljivost – politika

Povjerljivost statističkih podataka je zahtjevana zakonom, a osoblje koje provodi statističko istraživanje ima po istom pravnom osnovu obavezu zaštite povjerljivosti.

Tako se u članu 27. Zakona o statistici BiH navodi da „Prilikom prikupljanja, obrade, dostave i distribucije statističkih podataka Bosne i Hercegovine, nadležni organi, uključujući organe na entitetskom nivou, poduzimaju sve mjere organizacione, regulatorne, administrativne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korištenja“, a u članu 28. istog Zakona se kaže „Osobe koje prilikom obavljanja svojih poslova imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon što prestanu obavljati svoje funkcije“.

Također, u dokumentu „Pravilnik o zaštiti statističkih podataka u Agenciji za statistiku“ navedene su procedure za osiguranje povjerljivosti za vrijeme prikupljanja, obrade i diseminacije – što uključuje, protokole za osiguranje individualnih podataka kojima se ima pristup, pravila za definiranje povjerljivih ćelija u izlaznim tabelama i procedure za otkrivanje i prevenciju naknadnih razotkrivanja, kao i pristup mikropodacima za istraživačke namjene spoljnim korisnicima.

8.2 Povjerljivost – postupanje sa podacima

Samo osobe koje rade na proizvodnji podataka o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom imaju pristup mikro podacima. Povjerljivi podaci na serveru su zaštićeni od neovlaštenog pristupa. Mikro podaci nisu dostupni istraživačima.

Mikro podaci se tretiraju u skladu sa Zakonom o statistici BiH.

9 STATISTIČKA OBRADA

9.1 Izvori podataka

Jedini izvor podataka za statistiku robne razmjene BiH s inostranstvom jesu jedinstvene carinske isprave (carinske deklaracije) dostavljene od strane Uprave za indirektno oporezivanje.

Jedinstvena carinska isprava je dokument koji deklarant (poslovni subjekt ili druga ovlaštena osoba, npr. špediter) podnosi carinarnici prilikom carinjenja robe. Svaka jedinstvena carinska isprava podnesena Upravi za indirektno oporezivanje sadrži, između ostalog, podatke o toku robe (izvoz ili uvoz), tarifnoj oznaci (desetocifrena oznaka u skladu sa Carinskom tarifom BiH), statističkoj vrijednosti u KM, količini u kilogramima, ali ne i u dopunskoj količini, osim za električnu energiju i plin – MWH i TJ. Dopunska količina se dobije koristeći Eurostatove faktore konverzije.

9.2 Učestalost prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju na mesečnoj osnovi.

9.3 Prikupljanje podataka

Uprava za indirektno oporezivanje dostavlja mjesečne podatke o trgovini (jedinstvene carinske isprave) na CD/DVD-u ne kasnije od 7 dana nakon završetka referentnog mjeseca. Podaci se dostavljaju u formi baze podataka u Access-u.

Baza podataka uvijek sadrži revidirane podatke za prethodne mjesece, npr. baza podataka sa novim podacima za april sadrži i revidirane podatke za januar, februar i mart.

9.4 Validacija podataka

Kada je u pitanju validacija podataka koju provodi Uprava za indirektno oporezivanje, inicijalne provjere su ugrađene u EDI sistem. Provjere konzistentnosti podataka se primjenjuju kasnije, zajedno sa provjerama dadžbina. Uprava za indirektno oporezivanje ne provodi logičke kontrole ili kontrole kredibilitnosti podataka koji se podnose od strane trgovaca ili njihovih agenata. Određene osnovne provjere se provode, kako bi se osigurala ispravnost oznaka. Uprava za indirektno oporezivanje provodi mnoge analize rizika, ali samo za carinske namjene.

Kada je u pitanju validacija podataka koju provodi Agencija za statistiku BiH, provode se kontrole validnosti i kredibilitnosti podataka. Greška validnosti podataka otkriva se kada unos podataka nije tačan, što može dovesti do problema kada se radi obrada podataka, tako da se podaci ne mogu uključiti u statističke analize, te se moraju izbrisati ili korigirati. Primjeri ovakvih grešaka su netačne šifre ili šifre koje nedostaju, vrijednosti kojih nema u jedinstvenim carinskim ispravama, slovne oznake u numeričkim poljima, i obrnuto, itd. Ukoliko se greške pojave, one se ispravljaju. Kontrola kredibilitnosti podataka podrazumijeva provjere tačnosti podataka i procjene svih mogućih grešaka koje su vezane s podacima.

Kontrole validnosti podataka koje primjenjuje Agencija za statistiku BiH su npr. oznaka zemlje destinacije ili porijekla se ne nalazi u listi oznaka zemalja, oznaka proizvoda se ne nalazi u listi oznaka proizvoda, statistička vrijednost nije navedena ili je jednaka nuli itd.

Kontrole kredibilitnosti podataka koje provodi Agencija za statistiku BiH su npr. jedinična vrijednost proizvoda u KM po kilogramu za izvoz se nalazi izvan prethodno definisanih

parametara, jedinična vrijednost proizvoda u KM po kilogramu za uvoz se nalazi izvan prethodno definisanih parametara itd.

9.5 Kompilacija podataka

Agencija za statistiku BiH provodi automatsku obradu elektronskih jedinstvenih carinski isprava kako bi dobila podatke o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom. Tokom obrade se određene jedinstvene carinske isprave isključuju u skladu sa specijalnim sistemom trgovine (proširena definicija) i međunarodnim standardima koji preporučuju da se određeni proizvodi i transakcije trebaju isključiti iz statistike robne razmjene s inostranstvom (npr. roba za privremeno upotrebu, roba za popravak itd.).

Kontrole validnosti i kredibilitnosti podataka se provode tokom obrade.

Konačni rezultat obrade su sljedeći indikatori:

- Tok (izvoz ili uvoz),
- Godina,
- Mjesec,
- Zemlja partner,
- Proizvod definisan Carinskom tarifom BiH,
- Statistička vrijednost,
- Količina u kilogramima,
- Količina u dopunskoj jedinici mjere,
- Statistička procedura,
- Način transporta na granici,
- Država pripadnosti sredstva transporta na granici,
- Vršiti li se transport robe u kontejnerima ili ne.

9.6 Prilagođavanja podataka

Prilagođavanja nisu izvršena na podacima o statistici robne razmjene BiH s inostranstvom.